

NEDELJA

NEDELJNI PREGLED VAŽNIJH DOGAĐAJA U SVETU NAFTI I GASA

8. novembar 2013

NAFTNI KOLOSI NAPUŠTAJU EVROPSKO TRŽIŠTE GORIVA

Good bye

(OVDE)

[CENE BRENTA NAMEŠTANE!](#)

[STATOILOV GAS SKUPLJI](#)

[KIJEVU GODINU DANA](#)

[GAZPROMU NA PROLEĆE](#)

[LUKOIL CROATIA: 2.DEO](#)

[J.TOK: USTUPCI SOFIJI](#)

[IRAN NA ČELU" GASOPECA"](#)

[VRDOLJAK: MOGUĆE NA SUD](#)

LONDON – Četiri dugogodišnja vodeća trgovca severnomorskim Brentom na globalnom tržištu nafte podneli su tužbu protiv nekoliko naftnih kolosa i trgovačkih kuća zbog navodnog fiksiranja prodajnih i kupovnih cena nafte, što – kako tvrde – mogu da dokažu. Među optuženima su BP, Statoil i Shell, koji su u zavereništvu sa finansijskim kolosom Morgan Stanley i trgovačkim kućama uključujući Vitol i Trafiguru manipulirali u periodu od više od jedne decenije (od 2002.) spot cenama Brenta, stoji u dokumentu od 85 stranice.

Bloomberg navodi da se nikada

detaljnije nisu dokumentovale slične tvrdnje o manipulisanju tržištem sirove nafte. Među

Bloomberg Our Company | Professional | Anywhere

HOME QUICK NEWS OPINION MARKET DATA PERSONAL FINANCE TECH

Business Oil

Oil traders claim crude prices fixed

BP and Shell among companies that conspired to manipulate Brent spot prices for more than a decade, lawsuit alleges

Severnomorski Brent se koristi kao ključni reper za određivanje cena sirove nafte na glavnim berzama u svetu

podnosiocima tužbe je i Kevin McDonnell bivši direktor Njujorške robne berze, koji sa još trojicom nezavisnih trgovaca sa Nymex-a traži odštetu (nepoznatog iznosa) zbog štete koju su pretrpeli plaćajući „veštačke i nekunurentne cene“ za Brent terminske ugovore. Kompanije i trgovačke kuće su dostavljale lažne i varljive cene agenciji Platts. Optuženi su koristili metode poput „spoofing-a“ (zavaravanja) – podnošenja kupoprodajnih zahteva koji su dirigovali tržište, sa namerom da ih kasnije otkazu, stoji u tužbi. Nekoliko kompanija sa te liste su takođe predmet istovetne istrage koju je EU pokrenula u maju ove godine – za sada bez podizanja bilo kakve optužnice.

**ЖИВОТ НИКАД
НЕ МОЖЕ ДА СТАНЕ**

Енергија живота

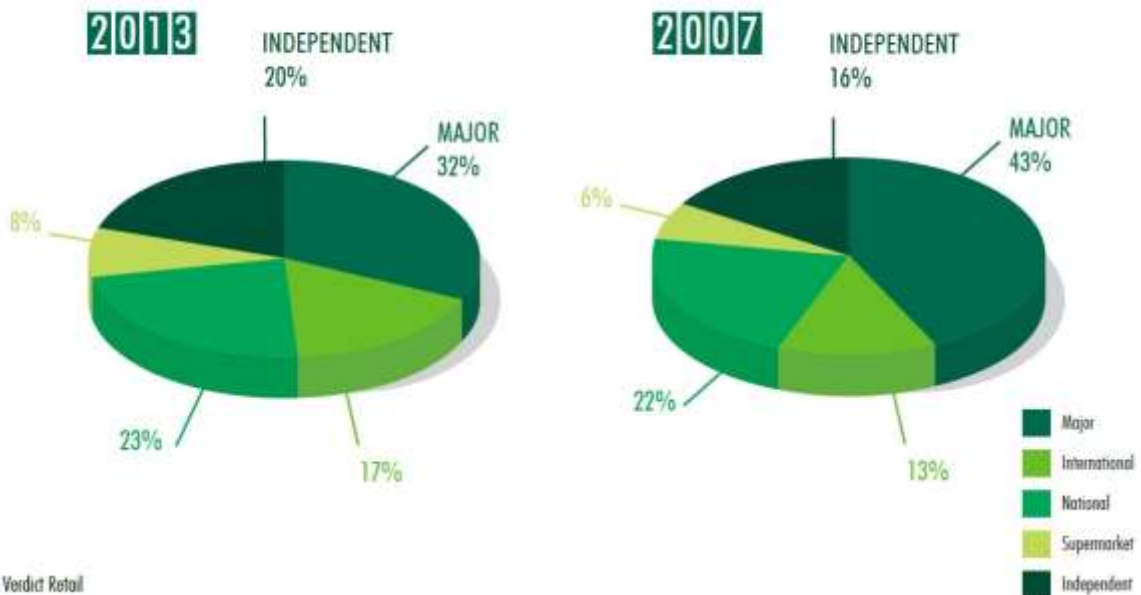

LONDON – Velike globalne naftne kompanije napuštaju evropsko tržište derivata, pa su u ovom trenutku vlasnici manje od trećine evropskih benzinskih stanica, stoji u najnovijem izveštaju globalnog tržišnog konsultanta CBRE. Shell, BP, Total, Chevron i ExxonMobil zajedno su kontrolisali 32% benzinskih stanica u Evropi u 2012, prema 43% u 2007, pokazuju podaci koje je CBRE objavio 5. novembra. Ova konsultanska firma očekuje da se taj trend premeštanja

investicija naftnih kolosa sa maloprodaje u profitablnije segmente istraživanja i proizvodnje nastavi. Ovaj prostor trebalo bi da zauzmu nezavisni distributeri goriva, kaže izvršni direktor CBRE za globalne korporativne usluge Simon Galway. Povlačenje naftnih kolosa, koja je odraz prodaja njihovih poslova u evropskom sektoru prerade nafte, najizraženija je u evropskim zemljama u razvoju, poput Češke republike i Bugarske. U međuvremenu, udeo nezavisnih prodavaca goriva na tržištu porasta je sa 16 odsto, na 20 odsto, na račun benzinskih stanica koje su preuzeli od velikih kompanija. Ukupan broj benzinskih stanica u Evropi smanjio se sa 137.099 u 2007, na 132.526 u 2012., odnosno za 3,3%, pokazuju podaci Datamonitora. Prema izveštaju CBRE vlasništvo nad evropskom mrežom benzinskih stanica izgleda ovako:

FUEL RETAILER MARKET SHARE COMPARISON

Source: Verdict Retail

VARŠAVA - Poljska firma PERN odbila je da izdvoji sredstva za završetak gradnje ukrajinskog naftovoda Odesa-Brodi. Čelnik poljske kompanije Sarmatia, operater projekta, navodi da će zbog toga propasti 120 miliona evra koje je Evropska unija odredila kao finansijsku pomoć ovoj investiciji, javlja portal *Oil and Gas Eurasia*.

OSLO, BEČ - Dobijanjem relevantnih odobrenja, OMV je finalizovao posao kupovine udela u naftnim poljima u norveškim (19% polja Gullfaks i 24% polja Gudrun) i britanskim (30% u polju Rosebank)

vodama Severnog mora od Statoila, za oko 2,65 milijardi dolara, prenosi 4. novembra *Energy voice*. Transakcija sa Statoilom uključuje i R&D partnerstvo između dve kompanije i opciju farm-in sporazuma za buduće proizvodne licence. Izvršni direktor OMV-a Gerhard Roiss rekao je da je ovaj posao ključni deo strategije usmeravanja austrijske kompanije na upstream projekte na politički stabilnim tržištima. Ovim poslom OMV je povećao svoju rezervnu bazu za oko 320 miliona barela ekvivalenta nafte (ben), a obima proizvodnje za oko 25.000 barela na

dan, počev od 1. novembra 2013, a oko 40.000 bd.

KAMPALA – Ruska kompanija Rostec konkuriše na tenderu za gradnju prve rafinerije nafte u Ugandi, a vrednost investicije procenjuje se na oko tri milijarde evra, piše *Izvestija*. Među 20-tak učesnika na tenderu su i kolosi poput francuskog Totala i kineskog CNOOC-a. Partner ruskoj državnoj korporaciji Rostec u poslu je banka VTB Capital, dok bi forma Tatnjeft preuzela operativnu ulogu.

VAŠINGTON – Norveški Statoil, a ne ruski Gasprom, ima najskuplji prirodni gas, rekao je izvršni direktor italijanskog Enija, Paolo Scaroni. „Nije najskuplji Gasprom, već Statoil. Za nas, u

MOSKVA - Gasprom je povećao izvoz gasa u Evropu u deset meseci 2013. za 15,7% u odnosu na isto razdoblje 2012. Izvezeno je 131 mlrd. m³ gasa, navodi se u izveštaju kompanije. ***Oil and Gas Eurasia***

apsolutnim pokazateljima, najskuplji je norveški gas“, kazao je on u predavanju na univerzitetu Johns Hopkins University (foto). Scaroni je takođe konstatovao da će Evropa, ako ne sprovede revoluciju u oblasti škrljnjog gasa, poput one u SAD, morati da postigne strateški dogovor o uvozu gasa sa Rusijom.

KIJEV – Vlada u Kijevu ima najviše godinu dana da, radikalnom promenom politike, utiče na izmenu Gaspromove strategije gradnje alternativnih pravaca transporta gasa u Evropu projektom Južni tok, kazala je 5.

novembra za ***Kommersant Ukraina*** ruski Tatjana Mitrova, čelnica odeljenja za naftu i gas u ruskoj akademiji nauka. „Gradnja Južnog toka je nastavak ruske politike smanjenja zavisnosti od tranzita (gasa) preko Ukrajine. Situacija se može promeniti u korist Ukrajine, jedino ako dođe do radikalnog pomaka u odnosima između dve

zemlje - nekog suštinski novog dogovora i formiranja gasnog transportnog konzorcijuma“, kazala je Mitrova. „U protivnom, gradnja novih gasovoda će u jednom momentu postati nepovratan proces, jer će se novi gasovodi morati aktivirati da bi se povratile investicije. Po mom mišljenju, ostalo vam je maksimum godinu dana da se napravi ta razlika“, konstatovala je Mitrova.

СРБИЈАГАС

СНАГА ПРИРОДЕ

СНАГА ПРИРОДЕ

VILNJUS – Evropska komisija (EK) očekuje da do proleća iduće godine okonča istragu o navodnim anti-konkurentskim tržišnim postupcima Gasproma, rekao je u ponedeljak EU komesar za energiju. „Rekao bih na proleće iduće godine. Treba nam još nekoliko meseci za istragu na ekspertskom nivou“, kazao je novinarima u Litvaniji Guenther Oettinger upitan –

Monday, November 4, 2013 11:23 am, Posted by **Managing Editor** | ENERGY, GAS

Oettinger thinks that EU shall complete Gazprom probe next spring

kada je krajnji rok za kompletiranje istrage o Gaspromu. EU komesar za konkurenciju Joaquin Almunia, koji je zadužen za ovaj slučaj, najavio je u oktobru da Komisija priprema „zapisnik“ protiv Gasproma, poznat pod terminom *izjava o primedbama*. EK u tom dokumentu iznosi svoje primedbe,

kao i da li namerava da predloži kažnjavanje kompanije. kojoj se obično daje rok od dva meseca za odgovor. Ako dve strane ne postignu dogovor, EU regulatori po pravilu ru roku od dodatnih šest meseci donose odluku. **Reuters** u krugovima zvaničnika u Litvaniji saznaje da bi komisija mogla objaviti izjavu o primedbama Gaspromu već ovog meseca. Komisija ima ovlašćenje da kazni kompaniju sa do 10% vrednosti godišnjeg obrta, ako utvrdi da je prekršila EU pravila konkurencije. Na osnovu toga je Brisel kaznio Microsoft sa više od 2,2 milijarde evra prošle dekade, potseća agencija.

SOFIJA – Bugarska je dogovorila sa ruskom stranom da već od prve godine počne da prima dividende od projekta Južni tok, što nije pošlo za rukom ni jednoj drugoj državi koja učestvuje u ovom poslu, rekao je u nedelju bugarski ministar energije Dragomir Stojnev. On je za bugarski **Nacionalni radio** potsetio da je prvobitno bilo predviđeno da Bugarska dobija dividende 15 godina posle početka eksploatacije gasovoda, obzirom da ruska strana u celini finansira gradnju bugarske sekcije. S druge strane, poslanik Koalicije za Bugarsku Taško Ermenkov objasnio je na **Nacionalnoj TV** da Bugarska neće platiti ni jedan lev za Južni tok u prvih pet godina. Ruska strana je pristala na petogodišnji grace period za kredit za finansiranje gradnje bugarske deonice, koji će dobiti projektna kompanija. Kredit je sa otplatnim rokom od 22 godine, ali će ga u realnim okvirima Bugarska otplaćivati u 17 godina, pojasnio je Ermenkov. Sredstva od dividendi na prihode od tranzita gasa, Bugarska će koristiti za otplatu kredita. Prema Ermenkovu, 80% prihoda od tranzita gasa koje primi Bugarska ići će na otplatu kredita, a 20% ostajće državi kao profit.

KIJEV – Ukrajina je potpisala u utorak 10 milijardi dolara težak ugovor o podeli proizvodnje škriljnog gasa sa američkim Chevron-om, saopštio je tamošnji ministar energije Eduard Stavicki. **Reuters** potseća da je Kijev prošlog januara potpisao sličan ugovor sa kompanijom Royal Dutch Shell, za eksploataciju u istočnoj ukrajinskoj oblasti Juvjska.

TEHERAN - Iran će predvoditi klub najvećih svetskih izvoznika prirodnog gasa, posle odluke ministara energije Foruma zemalja izvoznica gasa (GECF) da za svog generalnog sekretara izaberu bivšeg pomoćnika šefa iranske diplomatije i bivšeg guvernera centralne banke te zemlje, Mohameda Adelija. On će na tom mestu zameniti iduće godine Rusa Leonida Bohanovskog, prenosi u ponedeljak

Bloomberg informaciju saopštenu posle ministarskog sastanka GECF u Teheranu. Trinaest članica Foruma zajedno kontrolišu 60% svetskih rezervi gasa.

ZAGREB - Strogo propisani uslovi za gradnju benzinskih stanica (BS) i nepotrebno administriranje udaljavaju investitore od Hrvatske, upozorava Nikolaj Ivčikov, direktor Lukoila Hrvatska, i to ilustruje brojem od čak 41 dokumenta koji vlasnici BS moraju prikupljati pre otvaranja objekta. Ivčikov je tokom prošlonedeljnog Energy Market Foruma u Zagrebu naveo i da je Lukoil u poslednjih 30 dana imao 26 poseta raznih inspekcija, koje su uglavnom utvrđivale formalne nepravilnosti po pitanju ažuriranja dokumentacije. Nismo imali ni jednu primedbu na sigurnost kupaca, zaposlenih i imovine, kao ni na finansijsko poslovanje“, navodi on. Kad je reč o otvaranju novih objekata, Ivčikov kao primer nepotrebne

administracije navodi minimalne tehničke uslove. “Projektanti, nadzornici, izvođači i ostali učesnici u realizaciji projekta su licencirani i moraju poznavati svu potrebnu regulativu, a dobijanjem upotrebne dozvole objekta potvrđena je potpuna ispravnost objekta. Međutim, iza toga se traži obezbeđenje minimalnih tehničkih uslova za objekat koji je već zadovoljio i maksimalne tehničke uslove, što traje od 15 do 30 dana “, navodi Ivčikov. Sve to podrazumeva veliku izloženost nepravilnostima pri inspeksijskim kontrolama i rizik od ozbiljnih novčanih kazni zbog banalnih propusta, konstatuje direktor Lukoila Hrvatska. **Poslovni dnevnik**

KIJEV - Ministar privrede Hrvatske Ivan Vrdoljak kazao je da bi međunarodna arbitraža mogla

odlučiti sudbinu „nekih delova sporazuma“ oko Ine, potpisanih 2009. godine sa mađarskim MOL-om. Vrdoljak je najavio za petak, 8. novembra novi sastanak pregovaračkih timova Vlade i MOL-a sa temom rasprave o upravljačkim pravima u hrvatskoj naftnoj kompaniji. (Do zaključenja Biltena, petak 08:00, nije bio poznat odgovor MOL-a). U izjavi za **Hinu** tokom

službene posete Ukrajini, Vrdoljak je dodao da situaciju komplikuje i to što je u međuvremenu MOL promenio pregovarača. Pregovarački tim do sada je vodio potpredsednik UO kompanije Sandor Csany, ali je dao ostavku na to mesto, a umesto njega su imenovana dva člana UO MOL-a Joszef Molnar i Oszkar Vilagi. U pregovaračkom timu MOL-a i dalje bi bio predsednik Uprave Ine Zoltan Aldott.

An advertisement for PKSC (Privredna komora Srbije) featuring a group of business professionals. The text in Serbian reads: "ЗА ЕФИКАСНИЈЕ И СИГУРНИЈЕ ПОСЛОВАЊЕ КВАЛИФИКОВАНИ ЕЛЕКТРОНСКИ СЕРТИФИКАТИ ПКС". Below this, it states: "Привредна комора Србије омогућава је својим чланцима, свим привредним субјектима бесплатно издаване квалификоване електронске сертификате, помоћу којих можете из своје канцеларије да поднесите ПДП пријаву, проверите финансијску репутацију својих предузета са којима сарађујете, отплатите пошту и тражио, поднесите царинску декларацију, пријаву и одјаву запослених." It also mentions: "Ова напредна, савремена и јединствена услуга Привредне коморе Србије омогућава предузетима и пословним људима сигурно електронско пословање, скраћене процесе, једноставније процедуре и повећану ефикасност у раду." The website www.pks.rs is listed. At the bottom, it says "У НАЈБОЉЕМ ИНТЕРЕСУ СРПСКЕ ПРИВРЕДЕ" and "ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ".

TIRANA – Kompanije Petromanas i Royal Dutch Shell objavile su pozitivne rezultate probne proizvodnje nafte i gasa iz izvora Špirag 2, na jugu centralnog područja Albanije. Probna proizvodnja počela je sredinom oktobra i postigla 24-časovni ritam od 1.500 do 2.000 barela ekvivalenta nafte na dan. **WSJ**

